

Osaamispoliittinen linjapaperi

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n linjaukset koskien korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskuntatieteiden kehittämistä.

Maailma ja yhteiskunta muuttuvat – miten osaamispolitiikka vastaa muutokseen?

Työ ja yhteiskunta muuttuvat tulevaisuudessa perinpohjaisesti tekoälyn, automatisaation ja robotisaation vaikutuksesta. Työkulttuurissa korostuvat globaali toimintaympäristö ja kulttuurien moninaisuus. Korkeakoulutuksen päämääränä tuleekin olla kulttuurisen ja inhimillisen osaamisen, kriittisen ajattelun ja luovuuden sekä teknologisen ja tieteellisen ymmärryksen ja lukutaidon yhdistelmä, joka auttaa yksilöä toimimaan aktiivisesti ja toteuttamaan itseään muuttuvassa maailmassa.

Tulevaisuudessa ammatit katoavat, syntyvät ja muuttuvat kiihtyvällä tahdilla. Korkeasti koulutetut ovat toisaalta maailman ja työelämän muutosten kohteena, toisaalta myös tulevaisuuden suuntaa rakentavia muutosagentteja.

Maailman mukana muuttuvat myös korkeakoulutuksen kohtalonkysymykset. Murtautuuko koulutus organisaatorajojen läpi osaksi oppivaa yhteiskuntaa, miten tieteenalarajat elävät kompleksisen maailman ja viheliäisten ongelmien paineessa, pystyvätkö korkeakoulut vastaamaan elinikäisen oppimisen haasteisiin?

Koulutuksen ja työelämän suhde muuttuu, kun yksi koulutus, tutkinto tai ammatti ei enää kannata koko pitenevää työuraa. Työelämävalmiudet pitää ymmärtää laajasti uuteen orientoitumisen, osaamisen soveltamisen ja elinikäisen oppimisen taitoina, ei ainoastaan spesifeinä pätevyksiin ja tehtävänkuviin liittyvinä osaamisina.

Osaamispolitiikassa fokus on osaamisessa ja oppimisessa. Koulutuksen, tutkimuksen ja työllisyyspolitiikan tavoitteena on osaamisen kehittyminen ja uudistuminen. Oppiminen ei pääty tutkinnon suorittamiseen vaan jatkuu koko elämän ajan. Työelämässä osaamista eivät mittaa vain suoritettut tutkinnot vaan kokemus, näytöt ja halu oppia aina uutta. Maailman muutokseen voidaan orientoitua ja vaikuttaa vain oppimalla uutta – niin yksilöinä, organisaatioina kuin yhteiskuntana.

Miltä yhteiskuntatieteilijöiden tulevaisuus näyttää?

Yhteiskuntatieteilijöiden osaamiselle on kysyntää muuttuvan yhteiskunnan ymmärtäjinä, kehittäjinä ja selittäjinä. Tulevaisuuden yhteiskuntatieteilijät ovat valmiita kohtaamaan monimutkaisia käytännön ongelmia, tutkimaan niitä ja muotoilemaan ratkaisuja samaan aikaan sekä uusinta tietämystä hyödyntäen että yhteistyössä asiakas- ja vertaisyhteisöjen kanssa. Yhteiskuntatieteilijät ovat osa monitieteisiä yhteisöjä, jotka etsivät ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Korkeakoulutuksesta hyvät eväät tulevaisuuteen

Koulutus ja opetus

Joustavilla ja monipuolisilla opetusjärjestelyillä voidaan vastata erilaisten oppijoiden ja eri elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden tarpeisiin. Pedagogiikan monipuolistaminen tukee vuorovaikutusta ja sosiaalista oppimista. Vuorovaikutteiset ja opiskelijan toimijuutta kannustavat opetusmenetelmät tukevat monipuolisten työelämävalmiuksien kehittymistä. Keskustelut ja kohtaamiset sekä osallisuus yliopistoyhteisössä ovat akateemisen koulutuksen ydinaluetta. Hyvä työskentelyilmapiiri sekä turvallinen, syrjinnästä ja häirinnästä vapaa yliopistoyhteisö takaa rauhan oppimiselle ja luovuudelle. Opettavan henkilökunnan pedagogiseen osaamiseen ja opetuksen tukeen pitää panostaa. Oppimisympäristöjen tulee olla esteettömiä ja huomioida erilaiset oppijat.

Opiskelijoiden osallistuminen korkeakoulu-yhteisön päätöksentekoon tuo siihen opiskelijälähtöisyyttä ja varmistaa, että myös opiskelijoiden näkökulma tulee huomioiduksi päätöksenteossa. Opiskelijoille osallistuminen päätöksentekoon tuo valmiuksia osallistua oman ympäristönsä ja koko yhteiskunnan kehittämiseen ja on siten osa oppimisprosessia. Osallistava ja keskusteleva päätöksentekokulttuuri kannustaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ja luo oppimiselle hyvät puitteet.

Korkeakoulujen yhteistyön avulla monipuolinen yhteiskuntatieteellinen koulutustarjonta tuodaan kaikkien korkeakoulujen opiskelijoiden saataville. Yhteistyö mahdollistaa työnjakoa ja opiskelijoille suuntautumismahdollisuuksia myös oman korkeakoulun profiiliin ulkopuolelle. Eri tavoin orientoituneiden korkeakoulujen ja yksiköiden opetusyhteistyössä voidaan hyödyntää monipuolisesti digitaalisia ja lähiopetuksen opetusmenetelmiä sekä näiden yhdistelmiä.

Koulutuksessa monitieteisyys auttaa opiskelijaa hahmottamaan muiden tieteenalojen mahdollisuuksia ja yhteistyön hyötyjä laajojen yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa. Monitieteisyys ja temaattisuus tukevat osaamisen siirtämistä työelämään, jossa alojen rajat sekoittuvat ja monialainen osaaminen on välttämätöntä. Yhteiskuntatieteet ovat myös suosittuja sivuaineita, ja jokaisen korkeasti koulutetun tulisikin ymmärtää perusasiat yhteiskunnan toiminnasta ja rakenteista. Kaikkiin yliopistotutkintoihin tulee sisältyä teknologista ymmärrystä tukevia sisältöjä ja oppimistapoja.

Opiskelijan pitää olla mahdollista opintojensa aikana suuntautua johonkin yhteiskunnallisesti keskeiseen teemaan ja siten hankkia asiantuntijatehtäviin valmistavaa syvällistä erityisosaamista. Opinnäytteet ovat mahdollisuus vastata yhteiskunnallisiin tiedontarpeisiin ja luoda työllistymispolkuja koulutusta vastaaviin töihin.

Ylempi korkeakoulututkinto on säilytettävä yhteiskuntatieteiden ensisijaisena tutkintona. Laaja-alainen kandidaatintutkinto luo pohjan alan hahmottamiselle ja koulutuksessa suuntautumiselle sekä tarjoaa joustavuutta opiskelijan oman opintopolun rakentamiseen. Maisterintutkintoa suorittaessaan opiskelija rakentaa kandidaatintutkinnon luomalle perustalle syvällisempää erityisosaamista kapeammin rajatulta yhteiskuntatieteelliseltä

sektorilta. Opintojen loppuvaiheessa tapahtuva teoreettinen kypsyminen tuottaa juuri yhteiskuntatieteille tyypillistä osaamista.

Opiskelijavalinta ja koulutuksellinen tasa-arvo

Korkeakouluopintoihin hakeutuminen ja osaamisen päivittäminen pitää olla mahdollista joustavasti ja yhdenvertaisesti eri elämäntilanteissa oleville ja erilaisista taustoista tuleville hakijoille. Opiskelijavalintamekanismit eivät saa johtaa yksilön kannalta umpikuijiin, joista ei ole etenemismahdollisuuksia. Opiskelijavalinnoissa tulee tehdä alakohtaisia, valtakunnallisia ratkaisuja ja yhteistyötä, jotta hakijalla olisi samalla hakukerralla mahdollisimman laajat mahdollisuudet päästä opiskelemaan haluamaansa alaa. Ylioppilastodistuksia tai toisen asteen ammatillisen koulutuksen päättötodistuksia voidaan hyödyntää opiskelijavalinnoissa siinä määrin, kuin se on mahdollista tinkimättä hakijoiden yhdenvertaisista mahdollisuuksista.

Opiskelijoiden joustavia siirtymismahdollisuuksia koulutusohjelmien, alojen ja korkeakoulujen välillä on kehitettävä opiskelijavalintojen rinnalla. Muuttuvat tulevaisuudensuunnitelmat ovat osa elinikäistä oppimista eivätkä saa johtaa umpikuijiin tai tarpeeseen aloittaa koulutuspolku alusta. Siirtymiä tukevia ratkaisuja ja käytäntöjä tulee kehittää valtakunnallisesti, ei vain korkeakoulun sisäisinä tai alueellisina ratkaisuinä.

Koulutusaloihin ja ammatteihin liittyvien stereotyyppien murtaminen tukee erilaisten ihmisten yksilöllisiä koulutusvalintoja sukupuoleen, taustaan tai muuhun henkilökohtaiseen ominaisuuteen katsomatta. Koulutuksen tulee edistää sosiaalista liikkuvuutta. Koulutusalojen sukupuolittuneisuuteen tulee kiinnittää huomiota opiskelijavalintoja kehittäessä ja segregaatiota tulee pyrkiä purkamaan opinnohjouksen avulla koko koulutuspolun ajan. Koulutusjärjestelmää tulee kehittää tukemaan sellaisten oppijoiden kouluttautumista, jotka ovat vaarassa jäädä eriarvoiseen asemaan ja huomioimaan näiden ryhmien erityiset tarpeet.

Työelämäyhteydet

Työelämäyhteyksien avulla luodaan opiskelijoille tilaisuuksia soveltaa oppimaansa autenttisissa ympäristöissä sekä oppia kokeilemalla ja ratkaisemalla käytännön ongelmia. Yhteistyötä työelämän organisaatioiden kanssa voidaan tehdä erilaisissa oppimisprojekteissa, joissa yhdistyy opetusyhteistyö, monitieteinen ongelmalähtöisyys ja autenttisten ongelmien ratkaisu. Erilaiset oppimisyhteistyön muodot tukevat kokeilevan ja tutkivan lähestymistavan oppimista, oppimisen vuorovaikutteisuuksia ja osaamisen soveltamista. Erilaisiin organisaatioihin ja niiden toimintakenttään tutustuminen tukee opiskelijoiden kulttuurisen joustavuuden ja ymmärryksen kehittymistä. Työelämäyhteydet antavat myös syötteitä opetuksen sisältöjen ja pedagogiikan kehittämiseen.

Työharjoittelulla on merkittävä rooli koulutuksen ja työelämän yhdyssiltana. Harjoittelussa opiskelijat pääsevät soveltamaan oppimaansa käytännössä ja luovat valmistumisen jälkeisen, laadukkaan työllistymisen kannalta elintärkeitä verkostoja ja kontakteja. Harjoittelun tulisi kuulua erottamattomana osana kaikkiin yhteiskuntatieteiden tutkintoihin, ja yliopiston tulee taata jokaiselle opiskelijalle harjoitteluapuraha vähintään kerran

opintojensa aikana. Yliopistojen harjoitteluapurahan myöntämiseen liittyvien käytäntöjen on oltava läpinäkyviä ja yhdenmukaisia eri yliopistoissa opiskelevien yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman takaamiseksi. Apurahan myöntämiskäytänteiden pitää mahdollistaa harjoittelun suorittamisen joustavasti eri vuodenaikoina ja opiskelijalle tarkoituksenmukaisimmassa vaiheessa opintoja. Yliopistojen ei tule välittää palkattomia harjoittelupaikkoja.

Yliopiston aktiivisella yhteistyöllä työnantajien kanssa pitää pyrkiä lisäämään sekä harjoitteluapurahaa edellyttävien että muiden palkallisten harjoittelupaikkojen tarjontaa. Harjoittelulla on oltava selkeät oppimistavoitteet harjoittelun laadun varmistamiseksi. Yliopistolla on vastuu harjoittelun pedagogisesta ohjauksesta sekä työnantajien opastamisesta hyviin harjoittelukäytänteisiin. Työnantajien vastuulla on tarjota harjoittelijoille mielekkäitä haasteita ja oppimiskokemuksia työssä, perehdyttää ja ottaa harjoittelija osaksi työyhteisöä sekä omalta osaltaan osallistua harjoittelun palkkakustannuksiin.

Kannustetaan yliopistoja lisäämään yhteistyössä työnantajaorganisaation tai tutkimushankkeen kanssa toteutettavien pro gradu -tutkielmien määrää yhteiskuntatieteellisellä alalla. Tätä tukee yliopistojen aktiivinen yhteistyö potentiaalisten yhteistyöorganisaatioiden kanssa sekä julkisella että yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Gradututkielman muotoa pitää kehittää soveltumaan helpommin mahdollisen yhteistyökumppanin tarpeisiin – tieteellisestä laadusta tinkimättä. Opiskelijoiden osallistumista tutkimushankkeisiin osana opintojaan pitää lisätä systemaattisesti.

Kansainvälisyys

Kansainvälisyys ja yhteydet muuhun yhteiskuntaan tukevat opiskelijoiden kulttuurista joustavuutta ja ymmärrystä. Kansainvälinen korkeakouluyhteisö ja koulutus tukevat opiskelijoiden valmistautumista työelämän globaaliin ja monikulttuuriseen toimintaympäristöön. Kansainvälistymisen pitää olla osa opintoja sekä ulkomailla suoritettavien opiskelijavaihtojen ja harjoitteluiden että kotimaassa tapahtuvan kansainvälistymisen sekä laadukkaan ja monipuolisen kieltenopetuksen kautta. Yliopisto-opintojen kansainvälisyyttä voidaan kehittää monimuotoisen opetusyhteistyön kautta sekä hyödyntämällä opetuksessa eri taustaisten opiskelijoiden vuorovaikutusta. Tiedeyhteisön kansainvälisyyttä tulee hyödyntää ja tehdä arkipäivässä näkyväksi myös opiskelijoille.

Kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden kiinnittymistä ja työllistymistä Suomeen on tuettava opintojen aikana ja niiden jälkeen. Korkeakoulujen tulee tarjota riittävää ja monipuolista tukea Suomeen integroitumiseen niin yksin kuin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ulkomailla hankitun osaamisen tunnistaminen pitää olla joustavaa.

Oppimisen tuki

Opiskelijoille pitää turvata riittävät ohjaus- ja tukipalvelut koko opintojensa ajan. Pelkkä opintojen suunnittelun tuki ei turvaa opiskelun sujuvuutta, vaan vastuu opiskelukyvyn ylläpidosta ja vaalimisesta kuuluu koko yliopistoyhteisölle. Suurempienkaan itsenäisten

projektien – kuten kandi- ja pro gradu -tutkielmien – kanssa painiskelevaa opiskelijaa ei saa jättää yksin, vaan tutkielman ohjauksen lisäksi pitää olla tarjolla myös muuta tukea esimerkiksi kirjoittamiseen ja itsensä johtamiseen.

Se, ettei suurin osa yhteiskuntatieteellisistä koulutuksista valmista suoraan tiettyyn ammattiin, on monesti vahvuus muuttuvilla työmarkkinoilla. Opiskelijan urasuunnittelua se saattaa kuitenkin vaikeuttaa. Osaamisen tunnistaminen, osaamistavoitteiden selkeä asettelu sekä opitun reflektointi ovat opintojen ohjauksen ohella tärkeä osa kaikkea opetusta. Osaamisen tunnistamisen tavoitteena pitää olla vahvan asiantuntijaidentiteetin ja pystyvyysuskon muodostuminen opintojen aikana. Yliopistojen käytänteitä aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa on yhdenmukaistettava ja joustavoitettava. Myös muualla kuin korkeakoulutuksessa hankittua osaamista pitää voida hyödyntää osana tutkintoa.

Opintojen ohjauksesta vastaavalla henkilöstöllä on oltava laaja-alaista näkemystä ja tietoa yhteiskuntatieteilijöiden työmarkkinoista ja työllistymismahdollisuuksista myös yliopistosektorin ja tutkijapolun ulkopuolelta.

Työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen edellytykset luodaan opiskeluaikana. Opiskeluterveydenhuollon resurssien turvaamisella ja tiiviillä yhteistyöllä yliopiston kanssa tuetaan opiskelukykyä ja opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Muuttuva maailma vaatii elinikäistä oppimista

Elinikäisen oppimisen pitää olla taloudellisesti mahdollista kaikille työmarkkina-asetmasta riippumatta. Resursseja tarvitaan sekä koulutuksen että opiskeluaikaisen toimeentulon joustavaan ja eri elämäntilanteet huomioivaan järjestämiseen. Yhteiskunnallisesti pitää kehittää uusia tapoja ohjata lisää resursseja elinikäiseen oppimiseen ja jakaa koulutuksen kustannuksia yhteiskunnan, työnantajien ja yksilöiden kesken.

Erityisesti työttömäksi jäädessä on syytä tarkastella ja päivittää osaamistaan. Työttömillä työnhakijoilla tulee olla joustavat ja laajat mahdollisuudet päivittää ja täydentää osaamistaan yksilöllisistä tarpeistaan lähtien.

Työpaikoilla voidaan monella tapaa ruokkia elinikäisen oppimisen kulttuuria. Osaamisen johtamiseen ja suunnitelmalliseen osaamisen kehittämiseen työpaikoilla pitää panostaa. Työpaikoilla pitää tehdä säännöllistä osaamistarpeiden ennakointia ja käydä työntekijöiden kanssa avointa dialogia tulevista osaamistarpeista. Elinikäiselle oppijalle aika on tärkeä resurssi. Pitää löytää uusia tapoja limittää osaamisen kehittämistä osaksi työtä ja tyouraa.

Yliopistojen pitää panostaa elinikäisen oppimisen koulutustarjonnan kehittämiseen. Eri toimijoiden - yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden koulutusta järjestävien tahojen, työvoimaviranomaisten, kolmannen sektorin, työmarkkinajärjestöjen ja työnantajien - yhteistyö elinikäisen oppimisen järjestämisessä tuottaa ajassa elävää, niin työntekijöiden kuin työmarkkinoidenkin osaamisen uudistumisen tarpeeseen vastaavaa koulutusta.

Elinikäisen oppimisen tueksi tarvitaan myös elinikäistä ohjausta. Säännöllinen osaamisen ja osaamistarpeiden kartoitus sekä työllistyvyyden tarkastelu kuuluu tulevaisuudessa jokaisen työuralle. Työelämässä ja muualla muodollisen koulutuksen ulkopuolella hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen pitää kehittää uusia joustavia tapoja.

Vaikuttavaa tiedettä ja tutkimusta

Yhteiskuntatieteellisellä tutkimuksella on keskeinen rooli suomalaisen yhteiskunnan tarkastelussa ja kehittämisessä, ja sen tulee näkyä myös tieteenalojen saamassa rahoituksessa. Yliopistokoulutuksessa tutkimuksen ja koulutuksen yhteys tulee näkyä vahvasti ja tarjota opiskelijoille erilaisia tarkastelukulmia yhteiskunnallisesti tärkeisiin ilmiöihin.

Tutkimusta pitää rahoittaa ennakoitavasti ja pitkäjänteisesti. Tutkimuksen vaikuttavuutta pitää arvioida laajasti ja huomioiden muutkin kuin helposti kvantifioitavat mittarit. Perustutkimuksella ja soveltavalla tutkimuksella on omat tavoitteensa ja aikajänteensä, ja tämä tulee ottaa huomioon tutkimuksen rahoitustapoja kehitettäessä. Eri tieteenaloilla julkaistaan vaihtelevasti suomeksi, englanniksi tai muilla kielillä, ja kielikysymykset sekä tutkimusaiheiden kontekstisidonnaisuus on syytä huomioida eri foorumeilla julkaisemista arvotettaessa.

Tutkijoiden työajan ja resurssien pitää keskittyä tutkimuksen tekemiseen ja opettamiseen, ei apurahabyrokratian ja muun hallinnon pyörittämiseen. Tutkijoille pitää turvata työrauha nykyistä vakaammissa työsuhteissa. Tutkimukseen ja opetukseen keskittymisen mahdollistavat tuki- ja palveluresurssit on turvattava. Apurahansaajien sosiaaliturvan ehtoja tulee parantaa ja eriarvoisuutta apurahansaajien ja työsuhteisten välillä vähentää.

Tutkijoita tulee kannustaa kansainväliseen liikkuvuuteen. Sekä tutkijakoulutuksen aikana että post-doc-aikana tapahtuva liikkuvuus sekä osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön ja tieteelliseen keskusteluun mahdollistaa tutkimustiedon mahdollisimman laajan hyödyntämisen yhteiskunnallisten ja globaalien haasteiden ratkaisemisessa.

Tutkijakoulutuksen tulee entistä vahvemmin tukea vuoropuheluun ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja tukea tohtorien työllistymistä myös akateemisen tutkimussektorin ulkopuolelle. Osa-aikainen jatko-opiskelu on yhteiskuntatieteille tyypillistä, ja jatko-opiskelumahdollisuudet tuleekin mahdollistaa myös muille kuin akateemiselle tutkijapolulle suuntautuneille.

Professor of Practice -mallia on hyvä kehittää ja ottaa käyttöön myös yhteiskuntatieteissä. Yhteiskunnallisesti ja työelämässä eri sektoreilla meritoituneiden asiantuntijoiden nimittäminen määräaikaaisesti professor of practice –tehtäviin yhteiskuntatieteiden koulutusta antaviin yksiköihin tuo koulutukseen ja tutkimukseen käytännön työelämän näkökulmaa ja soveltavaa osaamista. Malli toimii myös siltana tieteellisen tutkimuksen ja muun yhteiskunnan välillä. Nimittämiskäytäntöjen tulee olla läpinäkyvät sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien mukaisia.

Korkeakoulujärjestelmän kehittäminen

Suomalaisen korkeakoulu- ja tutkintojärjestelmän rakenteet on kytkettävä niihin tavoitteisiin, joita koulutuksella ja tutkimuksella halutaan saavuttaa. Rakenteiden muokkaamisen ei pidä olla itseisarvo, vaan pitää lähteä siitä, millaiset rakenteet palvelevat erilaisia osaamispoliittisia tavoitteita.

Yliopistojen rahoitusmallin tulee olla selkeä ja läpinäkyvä. Rahoitusindikaattorien määrän on oltava kohtuullinen vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Yliopistojen rahoituksessa tulee painottaa mahdollisuuksia ja kannusteita laadukkaaseen koulutukseen ja tutkimukseen. Rahoituksen tulee ohjata korkeakouluja yhteistyöhön, ei keskinäiseen kilpailuun. Yliopistoja tulee kannustaa ja ohjata panostamaan entistä laajempaan elinikäisen oppimisen koulutustarjontaan. Koulutuksesta valmistuneiden laadullisen työllistymisen pitää näkyä jatkossa yliopistojen rahoituksessa koko yliopiston tasolla. Suomalaisen korkeakoulutuksen tulee olla maksutonta niin suomalaisille kuin ulkomaisillekin opiskelijoille.

Yhteiskunta-alan koulutusmäärien tulee vastata mahdollisimman hyvin työmarkkinoiden arvioituja tulevaisuuden osaamistarpeita. Osaamis- ja työvoimantarpeen ennakkoinnin tulee olla vastuullista, läpinäkyvää ja laajasti yhteiskunnallisesti osallistavaa. Määrällisen ennakkoinnin ohella tulee panostaa laadulliseen ennakkointiin ja sitä tukevien aineistojen tuottamiseen. Ennakkoinnissa tulee huomioida nuorisoikäluokan koulutustarpeen ohella myös jo työelämässä olevien ikäluokkien työuran aikaisen osaamisen kehittämisen tarpeet.

Korkeakouludemokratian kehittäminen ja osallistava ja keskustelevala päätöksentekokulttuuri ovat tulevaisuuden korkeakoulutuksen kulmakiviä. Korkeakoulujen hallitusten ulkopuolisten jäsenten tulee edustaa erilaista osaamista useilta eri yhteiskunnan sektoreilta. Päätöksentekoa tulee avata ja viestintää kehittää osallistavammaksi. Avoimuus on tärkeää myös ulkopuolisten jäsenten vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Korkeakoulujen yhteistyötä ja korkeakoulututkintoja tulee kehittää huomioiden yliopisto- ja ammattikorkeakoulututkintojen toisistaan eroavat osaamistavoitteet ja orientaatiot.

Yliopistojen vuoropuhelua ympäröivän yhteiskunnan ja työelämän organisaatioiden kanssa pitää lisätä ja monipuolistaa sekä opetuksessa että tutkimuksessa. Yliopistojen ja sektoritutkimuslaitosten yhteistyötä lisäämällä voidaan lisätä yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta, tutkijoiden liikkuvuutta ja tarjota alaa opiskeleville työelämäkontakteja opintojen aikana.